

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
КОНТРОЛІНГ

Рік навчання 2021/2022

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Економіка підприємства Бакалавр на базі м/с	Вибіркова
Кількість годин/кредитів ECTS 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 4-ий
ІНДЗ: є		Лекції 24 год.
		Практичні (семінарські) 24 год. Лабораторні 0 год. Індивідуальні 10 год.
		Самостійна робота 62 год.
		Консультації 0 год.
	Форма контролю залік	

II. Інформація про викладача (-ів)

Бортнік Світлана Миколаївна, к.е.н., доцент кафедри підприємництва та маркетингу,
Bortnik.Svetlana@vnu.edu.ua

Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. Дисципліна «Контролінг» належить до переліку вибіркового навчальних дисциплін, спрямована на забезпечення формування умінь та знань, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою і є невід'ємною частиною економічних дисциплін, що необхідні працівникам економічних служб як інструмент управління незалежно від організаційно-правових форм господарювання.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни. Метою викладання навчальної дисципліни «Контролінг» є формування у студентів системних знань з основ управління сучасним підприємством на основі обліку, аналізу, контролю, планування щодо підготовки управлінської інформації для різних рівнів управління підприємством; опанування методики збирання, аналізу та інтерпретації управлінської інформації для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень в підприємницькій діяльності. Мета викладання дисципліни «Контролінг» полягає у з'ясуванні суті контролінгу як економічної категорії, обґрунтуванні методологічних та організаційних засад ефективного функціонування системи контролінгу на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм господарювання, встановленні концептуальних параметрів та кількісно-якісних характеристик офісної служби контролінгу, виявленні основних проблем та перешкод на шляху впровадження системи контролінгу в Україні. **Основними завданнями** вивчення дисципліни «Контролінг» є набуття студентами теоретичних та практичних навиків з налагодження безперервного процесу отримання та інтерпретації інформації про підприємство; розуміння економічних закономірностей та принципів управління фірмою; засвоєння

методології економічної оцінки доцільності рішень у галузі створення, виробництва та збуту продукції з подальшим спостереженням за результатами, опанування раціональною організацією руху інформаційних потоків на підприємстві з метою оптимізації його діяльності, тобто одержання інформації, що буде корисною і необхідною при прийнятті оперативних і стратегічних управлінських рішень як за центрами управління, так і підприємства загалом. Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес оперативного та стратегічного управління підприємством як системи, спрямований на досягнення усіма структурними підрозділами стратегічних і поточних цілей та прийняття управлінських рішень з оптимізації співвідношення «витрати - обсяг – прибуток».

3. Результати навчання (компетентності).

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до фундаментального аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів. Вміння виявляти, аналізувати і структурувати проблеми підприємства і розробляти рішення.

ЗК-5. Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій: використання цих технологій для налагодження внутрішніх і зовнішніх економічних зв'язків.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

ФК-3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.

ФК-4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ФК-6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

ФК-8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

ФК-10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

ФК-11. Здатність аналізувати існуючі й передбачати майбутні економічні процеси у виробництві, підприємницькій структурі, торгівлі, біржовій діяльності.

ФК-13. Здатність досліджувати динаміку зміни ринкової кон'юнктури й узагальнювати розвиток ситуацій. Здатність обґрунтовувати економічні результати діяльності підприємства.

ФК-15. Здатність оптимізувати зміст прогнозів і планів склад показників та методів їх обчислення. Здатність проектувати та удосконалювати систему планування і контролю діяльності підприємства.

ФК-16. Здатність раціонально розподіляти повноваження та компетенції у організаційній структурі управління підприємством. Здатність формулювати управлінські рішення, оцінювати і вибирати їх альтернативи. Здатність організувати й контролювати виконання управлінських рішень.

ФК-18. Здатність за допомоги сучасного методичного інструментарію проводити оптимізацію структури капіталу, матеріальних та фінансових потоків підприємства.

Програмні результати навчання

ПРН-3. Уміти розробляти методику техніко-економічних розрахунків потреби в ресурсах, рівня їх використання та результатів діяльності.

ПРН-5. Вміти проводити комплексний економічний аналіз діяльності підприємства в умовах ризику та невизначеності.

ПРН-7. Уміти розробляти та обґрунтовувати господарські рішення щодо підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування підприємства.

ПРН-8. Вміти здійснювати контроль за ефективністю використання ресурсів і досягненням поставлених завдань.

ПРН-14. Здатність визначати, аналізувати та оптимізувати бізнес-процеси, оцінювати їх вартість за допомогою коректно сформованої системи показників.

ПРН-19. Здатність прогнозувати динаміку змін якості товарів при просуванні товару за допомогою сучасних методів математичного моделювання. Здатність аналізувати та обробляти аналітичні дані для прийняття управлінських рішень щодо проведення біржових операцій.

ПРН-20. Здатність проводити факторний аналіз використання ресурсів. Здатність перевіряти додержання нормативних параметрів продуктивності використання ресурсів і формування собівартості продукції.

ПРН-21. Здатність аналізувати і оцінювати ризики, здійснювати заходи щодо їх оптимізації; оцінювати ефективність використання ресурсів для мінімізації економічних втрат

4. Структура навчальної дисципліни.

Схема курсу денної форми навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ. (Семін.)	Індивід.	Самост роб.
Змістовий модуль 1. Основи контролінгу в діяльності підприємства					
Тема 1. Сутність контролінгу, історичний аспект його становлення та розвитку	11	2	2	1	6
Тема 2. Класифікація об'єктів контролінгу	11	2	2	1	6
Тема 3. Управлінський облік як основа контролінгу	11	2	2	1	6
Тема 4. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу	13	3	3	1	6
Тема 5. Методи аналізу відхилення фактичних результатів від планових	14	3	3	1	7
Разом за змістовим модулем 1	60	12	12	5	31
Змістовий модуль 2. Організаційні аспекти контролінгу в діяльності підприємства					
Тема 6. Контролінг інвестиційних проектів	11	2	2	1	6
Тема 7. Організаційно-методичні основи створення системи контролінгу на підприємстві	11	2	2	1	6
Тема 8. Експертна діагностика фінансово-господарського стану підприємства	11	2	2	1	6
Тема 9. Методи прийняття управлінських рішень в контролінгу	13	3	3	1	6
Тема 10. Контролінг якості	14	3	3	1	7
Разом за змістовим модулем 2	60	12	12	5	31
Усього годин	120	24	24	10	62

5. Завдання для самостійного опрацювання.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення лекційних та практичних (семінарських) занять. Певна частина матеріалу має бути засвоєна студентами в процесі самостійної роботи, підготовки до практичних занять та виконання контрольних завдань.

Теми 1, 2, 7, 8 носять теоретичний характер і найдоцільніше студентам денної форми навчання проводити самостійні заняття шляхом освітлення основних питань, ухвалення оптимальних варіантів кожного контрольного питання як підбиття підсумків теми.

Теми 3, 4, 5, 9 носять практичний характер і тому у межах самостійної роботи є можливість вирішувати стандартний набір завдань, а також переглядати навчальні відео, представлені інтернет ресурсами.

У рамках вивчення теми 6 є можливість із студентами денної форми навчання організувати малі групи (2-3 особи), якими будуть розроблені системи збалансованих показників (BSC) для підприємств, на яких студенти проходили практику.

Відео 1. Планування і контроль проєктів онлайн. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iVcdqq9aRcs>

Відео 2. Відео: Онлайн-семинар "Финансовое планирование и контроль" URL: <http://omsk.tpprf.ru/ru/video/385647/>

Відео 3. Результат контролю поставок: приклад впровадження. URL: http://s-tigers.com.ua/2017/01/15/rezultat_kontrol_postavok/

Відео 4. Яку модель прогнозування продажів вибрати? URL: http://s-tigers.com.ua/2014/02/04/vybor_modeli_prognozirovania_prodzaz/

Відео 5. Історії ТСН. Маленький бізнес. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6TU_3IHbytE

Відео 6. Історія бізнесу іноземного підприємця в Україні. URL: <https://cutt.ly/itKBgBM>

Відео 7. Інтернет-портал для управлінців. URL: www.management.com.ua/.

Відео 8. Корпоративний менеджмент. URL: www.cfin.ru.

Відео 9. Економіка и управление на предприятиях : научно-образовательный портал. URL: www.eur.ru.

Відео 10. Складання плану продажів. Алгоритм. Відео. URL: http://s-tigers.com.ua/2013/11/12/sostavlenie_plana_prodzaz/

Відео 11. Поради щодо написання, аналізу та коригування планів продажів. URL: http://s-tigers.com.ua/2013/04/28/sovetu_plan_prodzaz/

Відео 12. План закупівель: формула розрахунку + приклад. URL: http://s-tigers.com.ua/2012/12/21/plan_zakupok_formula/

Відео 13. Огляд Worksection за 1 хвилину. Планування і контроль проєктів онлайн. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=iVcdqq9aRcs>

Відео 14. Контроль якості мереж мобільного зв'язку з Василем Пантовим. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CP1USsUsVwA>

Відео 15. Мониторинг и контроль портфеля проєктів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=4QoaeGDxij4>

Питання для самостійного опрацювання:

Сутність контролінгу як функціонально відокремленого напрямку економічної роботи на підприємстві.

Чинники виникнення контролінгу.

Основні концепції контролінгу.

Місце контролінгу в системі управління підприємствами.

Структурно-логічна схема контролінгу.

Сутність реагування витрат на зміну обсягу діяльності підприємства.

Поділ витрат відносно технологічного процесу.

Прямі і непрямі витрати та спосіб їх віднесення до об'єкту калькулювання.

Класифікація витрат за охопленням нормування.

Класифікація витрат за характером використання ресурсного потенціалу.

Класифікація витрат за ступенем можливостей регулювання.

Собівартість продукції, її види.

Управлінський облік як вихідний елемент системи контролінгу.

Завдання управлінського обліку.

Характеристика основних методів управлінського обліку.

Облік за фактичною собівартістю.

Облік за нормативною собівартістю.

Мета, область застосування та переваги системи стандарт-кост.

Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.

Особливості та порядок організації обліку витрат і результатів у системі директ-костінг.

Оцінка методів управлінського обліку для вирішення завдань контролінгу.
 Планування, його цілі, види, ієрархія планів на підприємстві.
 Система бюджетів на підприємстві, їх зміст та взаємозв'язок.
 Економічний аналіз як база прийняття управлінських рішень.
 Плани і нормативи як вихідна база аналітичної роботи в системі контролінгу.
 Показники і моделі оперативного аналізу в системі контролінгу.
 Аналіз відхилень - основний інструмент оцінки діяльності центрів відповідальності.
 Аналіз залежностей кінцевих результатів діяльності підприємства від встановлених відхилень.
 Методи оперативного контролінгу.
 Методика проведення аналізу беззбитковості.
 Аналіз обсягу замовлень.
 Функціонально-вартісний аналіз.
 Оцінка ризиків та розробка рекомендацій з управління ризиків.
 Контролінг інвестиційних проектів, його мета, завдання та функції.
 Критерії оцінки інвестиційних проектів у контролінгу.
 Процес створення системи контролінгу інвестицій та його етапи.
 Процес реалізації контролінгу інвестиційних проектів.
 Організаційно-методичні основи формування та функціонування системи контролінгу на підприємстві.
 Формування цільових функцій та елементів системи контролінгу.
 Інформаційні потоки на підприємстві.
 Контролінг у системі прийняття управлінських рішень.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо академічної доброчесності.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та заліків заборонені.

Студентам потрібно пройти безкоштовний курс академічної доброчесності в університеті <https://vumonline.ua/course/academic-integrity-at-the-university/>

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Шкала оцінювання

Оцінювання курсу денної форми навчання

Вид заняття	Аудиторне навантаження			Самостійна робота	Консультації
	Лекції	Практичні заняття	Модульний контроль		
Форма контролю	Відвідування занять	Усне опитування, ситуаційні завдання, розв'язування задач	Тести в moodle	Письмова самостійна робота	Онлайн-консультавання
Бал оцінювання	Не оцінюється	36	60	4	0

Оцінка в балах	Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно	Студент опрацював цілий курс згідно програми, оперує основними поняттями та вмів їх застосовувати на практиці, здобув компетенції,

		знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності
82 – 89	Дуже добре	Студент опрацює цілий курс згідно програми, оперує основними поняттями, проте може застосувати більшість положень на практиці, здобути компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності з незначними помилками
75 - 81	Добре	Студент опанує 80–90 % курсу згідно програми, оперує більшістю основних понять та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності
67 -74	Задовільно	Студент опанує 60-70% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з незначними помилками
60 - 66	Достатньо	Студент опанує 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора
1 – 59	Незадовільно	Студент опанує 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, не розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора

V. Підсумковий контроль

Залік відбувається у формі виконання тестових завдань. Тестові запитання складено відповідно до програми курсу. Містять 60 запитань з однією правильною відповіддю. Кожне запитання оцінюється в один бал. Максимальна оцінка 60 балів. Залік проводиться згідно розкладу.

VI. Рекомендована література та методичне забезпечення

Основна

1. Давидович І.Є. Контролінг: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 552 с.
2. Задорожний З. В. Контролінг: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, А. В. Фаїзов; Терноп. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Економічна думка, 2010. 224 с.
3. Кайлюк Є.М. Контролінг: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2014. 223с.
4. Маркіна І.А. Контролінг для менеджерів: навч. посіб. / І.А. Маркіна, О.М.Таран-Лала, М.В. Гунченко. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 304 с.
5. Партин Г. О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. / Г. О. Партин, Р. І. Заdereцька. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 232 с.
6. Портна О.В. Контролінг: підручник. Львів: «Магнолія- 2006», 2013. 264 с.
7. Садченко О. В. Контролінг : навчально-методичний посібник. Одеса : Видавництво Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, 2013. 171 с.
8. Терещенко О.О. Фінансовий контролінг: навч. посібн. Київ : КНЕУ, 2013. 407 с.

Додаткова

9. Задорожний Р.П. Контролінг, як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Вісник КІБІТ. 2010. №1. С.46-56.
10. Троян О.В. Механізм контролінгу в системі управління промисловим підприємством / О.В Троян // Держава та регіони. Серія: економіка і підприємство. 2009. №1. С.218-225.
11. Терещенко О.О. Поняття «контролінг» та «управлінський облік» у теорії і практиці. / Терещенко О.О. // Фінанси України. 2006. № 8. С. 137-146.

12. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник / Терещенко О.О. Київ: КНЕУ, 2006. 552 с.

13. Івахненко С. В. Фінансовий контролінг. Методи та інформаційні технології. Київ: Знання, 2009. 319 с.

14. Лубенченко О. Е. Фінансовий контролінг суб'єктів господарювання : навч. посібн. / О. Е. Лубенченко, Н. В. Акмаєва, І. Л. Чабаненко. Алчевськ : ДонДТУ, 2010. 116 с.

Викладач

С.М. Бортнік